

KURALLARA DAYALI ULUSLARARASI DÜZEN EFSANESİ YIKIM ALTINDA

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

13-15 Şubat 2026 tarihleri □ □□□□□□□ gerçekleştirilecek olan 62. Münih Güvenlik Konferansı, uzun süredir devam eden ittifakların sorgulandığı, kurallara dayalı uluslararası düzenin aşındığı, istikrarsızlığın arttığı ve dünya genelinde çatışmaların tırmandığı, uluslararası düzen açısından bir kırılma bir döneminden geçilmekte olduğu izleniminin giderek kuvvetlendiği bir dönemde gerçekleşecektir. Konferans çalışmalarına yön vermesi için geleneksel olarak hazırlanan rapor geçtiğimiz günlerde Yıkım Altında başlığı ile yayınlanmıştır.[1]

Rapor, esas olarak, uluslararası düzenin yıkıcı bir siyaset dönemine girdiğini, birçok Batı toplumunda, reform yerine yıkımı tercih eden siyasi güçlerin ivme kazandığını, toplumlarının izlediği liberal yörüngeye duydukları kızgınlık ve pişmanlıkla hareket eden bu güçlerin daha güçlü ve daha müreffeh ulusların ortaya çıkmasını engelleyeceğine inandıkları yapıları yıkmayı amaçladıkları ve bu amaç doğrultusunda yıkıcı gündemler benimsediklerini belirtmektedir. Bu bağlamda, demokratik kurumların performansına yönelik yaygın hayal kırıklığının ve anlamlı reformlara ve siyasi rota düzeltmelerine duyulan güvenin yaygın biçimde sarsıldığı, hem ülke içinde hem de uluslararası alanda, siyasi yapıların artık aşırı bürokratikleşmiş ve yargısallaşmış bir görünüm arzettiği, halkın ihtiyaçlarına daha iyi hizmet edecek şekilde reform yapılmasının artık imkansızlaştığı algısının güçlendiği ileri sürülmekte ve sonuç olarak, buldozer, yıkım topu ve motorlu testere kullananların, açıkça kutlanmalar bile, çoğu zaman temkinli bir şekilde hayranlıkla karşılandıkları bir ortam olduğu kaydedilmektedir.

Rapor, mevcut kurallara ve kurumlara balta vuranların en güçlüsünün ABD Başkanı Donald Trump ve onun destekçilerinin olduğunu, Vashington'un buldozer politikasının, kurumsal ataleti kırmayı ve tıkanıklıklara, zor kullanarak çözüm bulmayı vaat ettiği, Vaşingtonun NATO savunma harcamaları konusundaki hedeflerinin ve İsrail ile Hamas arasındaki ateşkes konusundaki atılımlarının buna örnek teşkil ettiği, ancak yıkımın gerçekten de halkın güvenliğini, refahını ve özgürlüğünü artıracak politikalar için zemin hazırlayıp hazırlamadığının belirsiz olduğu, bu durumun, ilkeli iş birliğinden ziyade ticari anlaşmalarla, kamu çıkarlarından ziyade özel çıkarlarla ve evrensel normlardan ziyade bölgesel hegemonyalarla şekillenen bir dünya düzenini ortaya çıkarmakta olduğuna dikkat çekilmektedir.

Rapor, özü itibariyle, inşaatın başlamasından 80 yıldan fazla bir süre sonra, ABD liderliğindeki 1945 sonrası uluslararası düzenin şimdi yıkım altında olduğunu vurgulamaktadır.

Karşı karşıya kalınan zorlukların büyük olduğunun kabul edilmesi gerektiğini belirten rapor, bununla birlikte kurallara dayalı bir düzene hâlâ yatırım yapmış aktörlerin bulunduğunu, bu aktörlerin örgütlendiğini, yıkıcı politikaların etkilerini kontrol altına almaya çalıştığını ve Vashington'un önderliğine bağlı olmayan yeni yaklaşımlar araştırdığını öne sürmektedir. Bunun yapılmaması ve yıkıcı politikalara seyirci kalınması halinde bu aktörlerin büyük güç politikalarının insafına kalacaklarını ve değer verdikleri kuralların ve kurumların enkaz halinde bulunmasına şaşırılmaması gerektiğini vurgulamaktadır. Yıkım politikasını kontrol altına almak için, bu aktörlerin her şeyden önce, kendi güç kaynaklarına önemli ölçüde yatırım yaparak ve bunları daha yakın işbirliği yoluyla bir araya getirerek harekete geçmeleri gerektiğini ... anlamlı reformların ve siyasi rota düzeltmelerinin uygulanabilir olduğunu ve yaygın bir yıkım politikasından çok daha fazla iyileştirme talebini karşılama olasılığının yüksek olduğunu inandırıcı bir şekilde göstermek zorunda olduklarını ifade etmektedir.

Bütün halinde değerlendirildiğinde, Münih Güvenlik Konferansı tarafından hazırlanan raporun, Avrupa'nın, artık liberal demokratik normlara ve değerlere bağlılığını paylaşmayan otoriter bir ABD yönetiminden daha iddialı ve özellikle askeri olarak daha bağımsız olması gerektiği hususunu acı bir gerçek olarak kabul etmek zorunda kaldığını gösterdiğini söylemek mümkündür. Bu bağlamda rapor Avrupalıların yakın zamanda kabul etmek zorunda kaldığı gibi, açık ticaret kurallarıyla çelişen ticaret anlaşmalarını reddetmenin veya diğer ülkelerin egemenliğinin açıkça ihlal edilmesine karşı ses çıkarmanın, zorlayıcı taktikler kullanan ve mevcut normları yıkan bir ülkenin askeri yardımına büyük ölçüde bağımlıysanız neredeyse imkansız olduğunu vurgulamakta, uzun zamandır çıkarlarını savunmanın ağır yükünü Washington'a bırakan Avrupalılar ve Hint-Pasifik'teki bazı ortakları için bu, özellikle acı verici bir gerçektir saptamasına yer vermektedir.

Raporun giriş bölümünün aşağıda yeralan son paragrafı gelinen kritik aşamayı açık biçimde şu şekilde ifade etmektedir:

"Yıkım politikalarının hüküm sürdüğü bir çağda, sadece seyirci kalanlar sürekli olarak gömülme riskiyle karşı karşıyadır. Halihazırda gerçekleşen yıkımın ölçütü göz önüne alındığında, eski statükoyu yeniden inşa etmek için yalnızca tepkisel, küçük ölçekli çabalar göstermek artık yeterli değildir. Yıkım politikalarına karşı çıkanların temel yapıları güçlendirmeleri, yeni, daha sürdürülebilir tasarımlar geliştirmeleri ve kendilerinin de cesur inşaatçılar olmaları gerekiyor. Çok şey tehlikede. Aslında her şey tehlikede.[2]

2026 Münih Güvenlik Raporunun yukarıda özetlenen raporu bağlamında AVİM olarak uzun bir süredir dile getirdiğimiz Türkiye açısından stratejik özerklik kavramının önemini ve bu husustaki 23 Eylül 2025 tarihli bir yorum yazımızın son bölümünü aşağıda sunuyoruz:

İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana hüküm süren uluslararası düzenin yapısının ve

normatif temellerinin kökten sorgulandığı iddiamızın artık tartışmalı bir konu değil, derinlemesine incelenmeyi hak eden bir gerçeklik olduğuna inanıyoruz. İttifak modelleri, kalkınma paradigmaları ve dış politika yönelimlerindeki radikal değişimlere ilişkin gözlem ve yorumlarımız, bazılarının iddia ettiği gibi artık hayal ürünü öngörüler değil, yine bazılarının Avrupa-merkezli/Batı-merkezli dünya düzeni açısından korkutucu bulduğu zamanımızın gerçekleridir. Bu gerçekleri görmezden gelip kafamızı kuma gömerek geleceği inşa etmek mümkün değildir. Her entelektüel çaba gibi, günümüzün bu gerçeklikleri de objektif bir şekilde tartışılmalı ve basmakalıp yaklaşımlara yeni boyutlar kazandırılmalıdır.[3]

*Resim: Security Conference

[1] Tobias Bunde and Sophie Eisentraut (eds.), Munich Security Report 2026: Under Destruction, Munich: Munich Security Conference, February 2026, <https://doi.org/10.47342/JWIE5806>.

[2] 2026 Münüh Güvenlik Raporu, s. 34.

[3] Teoman Ertuğrul Tulun. Yapıcı Avrasyacılık ve Geçmişe Bakış. Yorum No : 2025 / 85. 23/9/2025. <https://avim.org.tr/tr/Yorum/YAPICI-AVRASYACILIK-VE-GECEMISE-BAKIS-1>

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2026. "KURALLARA DAYALI ULUSLARARASI DÜZEN EFSANESİ YIKIM ALTINDA." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2026 / 13. Şubat 12. Erişim Temmuz 06, 2026. <https://www.avim.org.tr/tr/Yorum/KURALLARA-DAYALI-ULUSLARARASI-DUZEN-EFSANESI-YIKIM-ALTINDA-1>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır